

Huvudman

Västerås kommun
buf@vasteras.se

Beslut

Datum 2025-12-17

Dnr 2025:6176

Sida 1 (19)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Pettersbergsskolan i Västerås kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerås kommun att senast den **31 mars 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande extra anpassningar, särskilt stöd och studiero. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Västerås kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Västerås kommun ska vidta följande åtgärder

Extra anpassningar och särskilt stöd

1. Se till att samtliga elever, som en förskollärare eller lärare befarar inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Under perioden den 17 december 2025 till den 31 mars 2026 ska det dokumenteras vilka elever (initialer och klass) i årskurs 7, 8 och 9 som har bedömts vara i behov av extra anpassningar, vilka deras behov av extra anpassningar är samt vilka anpassningar de har fått. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 5 § skollagen)
2. Se till att samtlig personal på skolan före den 2 februari 2026 informeras om arbetsgången för när en anmälan om behov av särskilt stöd är gjord. Huvudmannen ska komma in med dokumentation över när och hur informationen om detta har lämnats inklusive en närvarolista i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 a § skollagen och 3 kap. 7 § skollagen)

3. Se till att alla lärare anmäler till rektorn om en elev, trots extra anpassningar, befaras inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Huvudmannen ska inkomma med dokumentation över vilka elever (initialer och klass) som lärare uppger har blivit anmälda till rektorn för utredning om särskilt stöd under perioden den 17 december 2025 till den 31 mars 2026. (3 kap. 7 § skollagen)
4. Se till att rektorn startar en utredning om särskilt stöd för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn eller den rektorn delegerat till. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden den 17 december 2025 till den 31 mars 2026 och vilket datum en utredning har startats, och i förekommande fall avslutats, för respektive elev (initialer och klass). Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
5. Se till att det av varje elevs åtgärdsprogram framgår när beslutade åtgärder ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljning och utvärderingen. Se till att samtliga åtgärdsprogram som varit aktuella för någon av skolans elever under perioden den 17 december 2025 till den 31 mars 2026 ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)
6. Se till att beslut om särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning och anpassad studiegång fattas av rektorn och föregås av en utredning om elevens behov av särskilt stöd. Uppgift om när utredning har startats och avslutats för respektive elev och rektorns beslut för de elever som har placering i särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång ska bifogas huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7, 9, 11 och 12 §§ skollagen)

Studiero

1. Se till att rektorn startar en utredning för en elev som uppvisar ordningsstörande beteende eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse. Huvudmannen ska dokumentera hur många sådana utredningar som har genomförts under perioden från den 17 december 2025 till den 31 mars 2026. Dokumentationen samt utredningarna, ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 9 § skollagen.)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser kunskapsområdet sexualitet, samtycke, relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2025:6176) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2025 inlett en tillsyn av Pettersbergsskolan i Västerås kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Pettersbergsskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar, särskilt stöd, studiero och kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 7 oktober 2025 och 20 oktober 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. rutiner för särskilt stöd, scheman, betygskataloger och samtliga åtgärdsprogram. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Av Skolverkets statistik framgår att för läsåret 2024/2025 uppfyllde 40 procent av eleverna i årskurs 9 betygskriterierna i alla ämnen (riksgenomsnitt 72 procent) och 42 procent av eleverna var behöriga att söka ett nationellt program på gymnasiet (riksgenomsnitt 84 procent). Det framgår vidare att 50 procent av eleverna i årskurs 9 inte nådde upp till betygskriterierna i svenska som andraspråk. Därutöver framgår det att 42 procent av eleverna i årskurs 9 inte nådde upp till betygskriterierna i matematik samt att 32 procent av eleverna inte nådde upp till betygskriterierna i svenska.

Av intervju med lärare framgår att huruvida lärarna kan ge eleverna de extra anpassningar som eleverna är i behov av för att kunna nå betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas beror på om lärarna undervisar en mindre grupp elever eller om de undervisar i helklass. Två mellanstadielärare uppger att de kan ge eleverna de extra anpassningar som eleverna behöver eftersom de har ganska få elever i sina klasser.

Av lärarintervjuer framgår vidare att elevernas bristande kunskaper i läsning, i svenska samt förkunskaper i vissa teoretiska ämnen innebär att lärarna inte kan ge eleverna de individuella extra anpassningar som lärarna bedömer att eleverna är i behov av. På grund av elevernas bristande läskunskaper kan genomgångar behöva genomföras flera gånger eftersom elever behöver extra tydlighet. Lärare uppger vidare att i samma klass kan lärare ha elever med flera olika språk samtidigt som det finns en annan elev som läraren måste stå bredvid för att eleven ska kunna utföra uppgifterna. Eleverna har mycket varierande förkunskaper vilket innebär att lärare behöver undervisa på nybörjarnivå, avancerad nivå och integrerad anpassad nivå under samma lektion, vilket blir som att undervisa i flera ämnen samtidigt.

Lärare uppger att de ger extra anpassningar på klassnivå istället för individuella extra anpassningar i syfte att så många elever som möjligt ska bli hjälpta. En högstadielärare uppger att det är ungefär fem elever i varje klass som inte får de individuella extra anpassningar som de är i behov av. Det framgår vidare att tre namngivna elever på högstadiet i årskurs 8 och årskurs 9 får enligt lärare inte de extra anpassningar som eleverna är i behov av för att uppfylla betygskriterierna i ämnet engelska.

Rektorn uppger i intervju att lärarna borde kunna tillgodose elevernas individuella behov av extra anpassningar i klassrummet men att hen också är medveten om att lärarna inte tycker att det är helt möjligt att ge alla elever de extra anpassningar som de är i behov av. Rektorn uppger vidare att det blir i vissa klasser svårt för lärarna att ge individuella extra anpassningar eftersom eleverna har stora behov av anpassningar, låg måluppfyllelse och inte har tillräckliga kunskaper i svenska. Av intervju med rektorn framgår vidare att engelskaläraren kommer få stöd vid två lektioner i veckan för årskurs 9 av en annan lärare. Rektorn uppger också att skolan skulle behöva ha en förberedelseklass och en studio även detta läsår, för att kunna ge alla elever de extra anpassningar som de är i behov för att uppfylla betygskriterierna.

Anmälan om behov av särskilt stöd

Av intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn framgår att det finns olika uppfattningar om när en anmälan om elevs behov av särskilt stöd ska anses vara gjord. Flera lärare uppger i intervju att de anmäler direkt till specialläraren när lärarna har testat extra anpassningar men fortfarande bedömer att eleven inte kommer uppfylla betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Lärare kan diskutera elever med delar av representanterna för elevhälsan på "Öppet-EHT", däremot deltar endast representanter för elevhälsan och rektorn på "EHT-mötet". Flera lärare uppger att specialläraren bestämmer om elevärendet ska tas upp på Öppet-EHT, eller om det ska tas upp på EHT-mötet eller om fler extra anpassningar ska testas innan dess. Andra lärare uppger att på Öppet-EHT bestäms om ärendet ska vidare till EHT-mötet eller om någon mer extra anpassning ska prövas innan en utredning görs. Lärare uppger vidare att de inte lämnar anmälan om en elevs behov av särskilt stöd direkt till rektorn eller till elevhälsan, utan först till Öppet-EHT där speciallärare, socialpedagog, kurator och skolsköterska deltar.

Av intervju med representanter för elevhälsan framgår att vissa representanter anser att anmälan är gjord när lärare anmäler till Öppet-EHT, medan andra anser att anmälan är gjord när de som deltar på Öppet-EHT bestämmer att ett elevärende ska gå vidare till EHT-mötet. Ytterligare andra representanter anser att anmälan är gjord först när elevhälsan kommer överens om att det inte går att göra fler extra anpassningar utan att eleven behöver särskilt stöd.

Av intervju med rektorn framgår att när en lärare vill anmäla till rektorn att en elev kan behöva utredas för särskilt stöd har skolan Öppet-EHT som är tänkt att vara ett bollplanksforum för lärarna. På Öppet-EHT deltar delar av elevhälsan och därifrån kan ärendet gå vidare till EHT-mötet. Av intervju med rektorn framgår därutöver att lärare kan avisera direkt till rektorn

eller annan personal som sitter i EHT-mötet att läraren vill att ärendet ska gå direkt till EHT-mötet, då anmäler läraren det dagen innan EHT-mötet. En av representanterna för elevhälsan uppger dock i intervju att om anmälan från en lärare inte kommer genom Öppet-EHT så kan elevärendet inte tas upp på EHT-mötet, det är regeln. Enligt rektorn har en lärare anmält en elevs behov av särskilt stöd till rektorn när elevärendet står på dagordningen till EHT-mötet.

Det framgår vidare av utredningen att olika roller av representanter för elevhälsan anser att de har indirekt delegation att ta emot anmälan om särskilt stöd. Antingen genom att lärare fyller i ett formulär genom en länk i elevhälsans journalsystem eller genom att lärarna anmäler elever till representanterna för elevhälsan och att elevärendet diskuteras på Öppet-EHT. Rektorn uppger att hen inte har delegerat befogenheten att ta emot anmälan om elevs behov av särskilt stöd.

Av intervju med lärare framkommer att det finns fyra namngivna elever som lärarna inte har anmält är i behov av särskilt stöd trots att lärarna har gett eleverna extra anpassningar och fortfarande befarar att eleverna inte kommer nå betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Av lärarintervju framgår att en av de namngivna eleverna inte kommer uppfylla betygskriterierna för att få ett godkänt betyg i svenska, matematik och engelska. En annan lärare uppger att eleven redan är anmäld så lärare behöver inte anmäla eleven igen under höstterminen 2025. Av intervju med elevhälsan och rektorn framgår att denna elev inte anses vara anmäld för särskilt stöd under höstterminen 2025.

Utredning av särskilt stöd och samråd med elevhälsan

Av intervju med lärare på mellanstadiet framgår att efter att en elev har anmälts vara i behov av särskilt stöd kan det göras en utredning men att det inte alltid görs. Lärarna uppger vidare att det under föregående läsår gjordes en omallokering av speciallärare till lågstadiet och av den anledningen kunde utredningarna inte alltid genomföras. Av intervju med lärare på högstadiet framgår att flera lärare uppger att när de anmäler en elevs behov av särskilt stöd så har en utredning därefter startats.

Rektorn uppger i intervju att när ett elevärende som gäller särskilt stöd tas upp på EHT-mötet startas det alltid en utredning per automatik. En representant för elevhälsan uppger dock att det inte görs en utredning per automatik när det kommer in en anmälan. Rektorn uppger vidare att om ett elevärende tas upp på EHT-mötet avseende särskilt stöd och läraren inte har provat några extra anpassningar alls kan ärendet gå tillbaka till läraren med instruktion att först testa extra anpassningar.

Lärare uppger att de har anmält att de befärrar att fyra namngivna elever inte kommer uppfylla betygsriterierna trots att eleverna har fått extra anpassningar. Samtliga fyra elever har under läsåret 2024/2025 inte nått de betygsriterier som ska uppnås i 12 till 17 betyg samt inte i ett till tre kärnämnen under två terminer i följd. Av intervju med representanter för elevhälsan och rektorn framgår att någon utredning om särskilt stöd inte har startats för någon av eleverna. Rektorn uppger vidare att två av eleverna ska genomgå en extern utredning och därför har rektorn väntat med att starta en utredning om särskilt stöd. Rektorn har vidare uppgett att en tredje elev ska genomgå en annan utredning och därför har rektorn inte startat någon utredning om särskilt stöd. Slutligen har rektorn för den fjärde namngivna eleven som i januari 2025 anmäldes vara i behov av särskilt stöd uppgett att eleven ska diskuteras på Öppet-EHT den 9 oktober 2025 och därefter ska ärendet diskuteras på EHT-mötet.

Av intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn framgår att rektor samråder med elevhälsan bland annat då elevärenden diskuteras på EHT-möten innan utredning påbörjas.

Beslut om åtgärdsprogram och åtgärdsprogrammets utformning

Av intervju med representanter för elevhälsan framgår att rektorn fattar beslut om att upprätta eller att inte upprätta åtgärdsprogram. Vidare uppger representanter att beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram inte finns på skolan. Av intervju med rektorn framgår att rektorn fattar beslut om att upprätta åtgärdsprogram. Rektorn uppger vidare att det inte finns några beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram för att i de ärenden där utredning har startats har det bedömts att det ska beslutas om ett åtgärdsprogram. Av intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn framgår att elevens vårdnadshavare informeras om innehållet i beslut om åtgärdsprogram samt att vårdnadshavare vid behov får informationen översatt eller att de får informationen med hjälp av tolk. Det framgår vidare av intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn att vårdnadshavare på samma sätt får information om att beslutet kan överklagas och hur de går tillväga för att göra det.

Skolinspektionen har tagit del av samtliga 13 beslut om åtgärdsprogram för elever som vid tidpunkten för skolbesöket fick sin undervisning på Pettersbergsskolan. Samtliga beslut om åtgärdsprogram har fattats av rektorn. Av ett åtgärdsprogram framgår inte vem som är ansvarig för uppföljning respektive utvärdering av åtgärderna samt när dessa ska göras. Vidare framkommer det att 12 av 13 åtgärdsprogram innefattar beslut om särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång. Samtliga åtgärdsprogram saknar information om när uppföljning ska ske och vem som är ansvarig för uppföljningen.

Beslut om enskild undervisning och anpassad studiegång

Av inlämnad dokumentation framgår att en namngiven elev som under stora delar av föregående läsår gått i en särskild undervisningsgrupp inte har något åtgärdsprogram sedan början av höstterminen 2025 till och med tidpunkten för Skolinspektionens besök. Av intervju med representanter för elevhälsan framgår att elevens åtgärdsprogram avslutades under våren 2025. Representanterna uppger vidare att om eleven behöver ett nytt åtgärdsprogram behöver det först startas en ny utredning, men någon utredning av elevens eventuella behov av särskilt stöd har inte startats under höstterminen 2025. Av intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn framgår att eleven har ett eget schema med färre timmar eftersom eleven inte orkar hela skoldagarna. Representanter för elevhälsan uppger att eleven också har möjlighet att gå undan med en socialpedagog eller att vara i kafeterian. Av intervju med rektorn framgår att skolan inte har tagit bort ämnena på ett varierat sätt, att eleven går från lektion och har en viss del av sin skoltid som praktik i skolkaféet. Av intervju med rektorn framgår vidare att olika insatser prövas och att eleven har enskild undervisning i studion med en lärare. Rektorn uppger att dokument ska upprättas när de bästa insatserna har hittats för eleven.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet, och personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. (2 kap. 34a § skollagen)

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befarias att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. (3 kap. 5 § skollagen)

Om det kan befarias att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra

svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
 2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §,
- eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 3 kap. 9 § för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. (3 kap. 11 § skollagen)

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. (3 kap. 12 § skollagen)

Beslut av en rektor i fråga om bland annat åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. (28 kap. 16 § skollagen)

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt skollagen hos en kommun, en region eller en enskild huvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 31 § om dokumentation av beslut, 32 § om motivering av beslut samt 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till. (29 kap. 10 § skollagen)

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande. (32 § förvaltningslagen (2017:900))

En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. (33 § förvaltningslagen)

Det finns ingen definition av begreppet "behov av särskilt stöd" i lagen. Det är heller inte möjligt att i lagtext närmare definiera vilka förutsättningar som ska finnas för att stöd ska ges i skolarbetet. Bestämmelserna måste därför bli allmänt hållna och knytas till ett ansvar för skolan att utreda elevens stödbehov. (Prop. 2009/10:165 s. 285 f.)

Syftet med att ställa krav på upprättandet av ett åtgärdsprogram är att det ska finnas ett dokument för planering och utvärdering av elevens utbildning, så att förutsättningarna för elevens fortsatta lärande blir de bästa. För en elev i behov av särskilt stöd är åtgärdsprogrammet ett nödvändigt pedagogiskt instrument för planering och samarbete mellan lärare, annan personal t.ex. i elevhälsan, eleven och i förekommande fall vårdnadshavare samt för uppföljning och utvärdering av stödåtgärderna. Arbetet med åtgärdsprogrammet ska utgå från elevens behov, elevens styrkor och svårigheter och en analys av vilka hinder och möjligheter som finns i elevens omgivning. (Prop. 2009/10:165 s. 290)

Insatser som är att betrakta som särskilt stöd är t.ex. placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning (3 kap. 11 § skollagen), anpassad studiegång (3 kap. 12 § skollagen) eller elevassistent. Det rör sig således om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare inom ramen för den ordinarie undervisningen. Även insatsernas omfattning och varaktighet måste beaktas. Enstaka specialpedagogiska insatser under en kortare tid, t.ex. två månader, kan vara att betrakta som stöd i form av extra anpassningar medan mer omfattande eller regelbundna specialpedagogiska insatser utgör särskilt stöd. (Prop. 2013/14:160 s. 21)

De beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram som fattas ska vara riktiga i sak och beskriva adekvata åtgärder. En förutsättning för detta är att besluten grundar sig på ett väl underbyggt och korrekt underlag. (Prop. 2013/14:160 s. 25)

Skolinspektionens bedömning

Extra anpassningar

Skolinspektionen bedömer att Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan inte lever upp till författningarnas krav gällande att eleverna ges de extra anpassningar som de är i behov av för att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Av utredningen framgår visserligen att lärare, när de undervisar klasser eller grupper med färre elever, kan ge elever de individuella extra anpassningar som eleverna är i behov av för att kunna uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Av utredningen framgår dock att lärare inte kan ge alla elever individuella extra anpassningar när de undervisar i storklass, eftersom många elever har så stora behov av anpassningar och eftersom alla elever inte har tillräckliga kunskaper i svenska. Det framgår vidare av utredningen att rektorn är medveten om att det i vissa klasser är svårt för lärare att ge eleverna de extra anpassningar som de är i behov av. Rektorn uppger även att skolan liksom föregående läsår skulle behöva ha en förberedelseklass och en studio för att kunna ge alla elever de extra anpassningar som de är i behov av. Det framgår vidare av utredningen att läraren i engelska inte kan ge tre namngivna elever de extra anpassningar som de är i behov av. Rektorn uppger visserligen att läraren i engelska får stöd vid två tillfällen i veckan för årskurs 9, men två namngivna elever i årskurs 8 får fortfarande inte de extra anpassningar som de är i behov av.

Av skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att lärare inte kan ge samtliga elever på skolan de extra anpassningar som de är i behov av för att uppfylla betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Det är viktigt att elever får det stöd som de behöver särskilt med hänsyn till den omständighet att elever på skolan har så låga kunskapsresultat och att det finns en låg andel av elever med behörighet att söka nationellt program på gymnasiet.

Anmälan om behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan inte lever upp till författningarnas krav gällande anmälan om elevers behov av särskilt stöd.

Av utredningen framgår visserligen att lärare i de flesta fall anmäler elevers behov av särskilt stöd. Av utredningen framgår dock att lärare inte har

anmält att fyra namngivna elever har behov av att utredas för särskilt stöd. Detta trots att lärarna har gett eleverna extra anpassningar och fortfarande befarar att eleverna inte kommer nå betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Av utredningen framkommer vidare att det hos lärare, representanter för elevhälsan samt rektor saknas en samsyn avseende när en anmälan om särskilt stöd enligt skollagens mening för en elev är gjord. Vidare saknas samsyn gällande om representanter för elevhälsan har delegation att ta emot anmälan om särskilt stöd. Representanter för elevhälsan uppger att de har indirekt delegation att ta emot anmälan men rektorn uppger att någon sådan delegation inte finns.

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Att lärarna inte anmäler samtliga elevers behov av särskilt stöd är en brist. Skolinspektionen vill härmed också framhäva att det i skollagen inte finns något krav på att samtliga eventuella extra anpassningar ska prövas innan en anmälan om en elevs behov av särskilt stöd ska göras. Det finns däremot ett krav på att lärare ska anmäla till rektorn när de befarar att en elev trots extra anpassningar inte kommer uppnå betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Att det finns en brist på samsyn mellan lärare, representanter i elevhälsan och rektorn avseende när en anmälan om särskilt stöd anses vara gjord innebär att elever riskerar att inte fångas upp och inte får det särskilt stöd som eleverna behöver.

Utredning av särskilt stöd och samråd med elevhälsan

Av utredningen framkommer inte annat än att samråd med elevhälsan sker när en elevs behov av särskilt stöd utreds. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Skolinspektionen bedömer dock att verksamheten vid Pettersbergsskolan inte lever upp till författningarnas krav gällande att rektorn, när en anmälan har gjorts, skyndsamt startar en utredning av en elevs behov av särskilt stöd.

Av utredningen framgår att lärare på mellanstadiet uppger att det inte alltid startas en utredning om särskilt stöd efter att lärare har anmält att en elev har behov av särskilt stöd. Lärare på högstadiet uppger vidare att de har anmält att de befarar att fyra namngivna elever inte kommer nå betygskriterierna trots att lärarna har gett eleverna extra anpassningar. Samtliga fyra elever har under läsåret 2024/2025 inte nått de

betygskriterier som ska uppnås i 12 till 17 betyg eller i ett till tre kärnämnen under två terminer i följd. Av intervju med representanter för elevhälsan och rektorn framgår att det har startats andra former av utredningar för tre av eleverna, men att någon utredning om särskilt stöd inte har startats för någon av eleverna.

Av skollagen framgår att efter en anmälan om behov av särskilt stöd är gjord ska rektorn se till att en elevs behov av särskilt stöd utreds skyndsamt. Att rektorn inte skyndsamt startar en utredning av en elevs behov av särskilt stöd är en brist. Den omständighet att eleverna genomgår andra utredningar föranleder inte en annan bedömning. Om en elev inte utreds för sitt behov av särskilt stöd riskerar eleven att bli utan det särskilda stödet som eleven har rätt till. Utan en utredning är det också svårare för lärare och rektor att veta om de insatser som sätts in och i den omfattning det behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Beslut om åtgärdsprogram och åtgärdsprogrammets utformning

Av utredningen framkommer inte annat än att rektorn fattar beslut om att ett åtgärdsprogram ska upprättas eller inte. Av utredningen framgår att vårdnadshavare informeras om innehållet i beslutet samt om möjligheten att överklaga beslutet. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Skolinspektionen bedömer dock att Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan inte lever upp till författningarnas krav vad gäller utformningen av beslut om åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har tagit del av samtliga beslut om åtgärdsprogram för elever som vid tidpunkten för skolbesöket fick sin undervisning på Pettersbergsskolan. Ett av besluten saknar uppgift om vem som är ansvarig för utvärdering av åtgärderna samt när dessa ska göras. Samtliga åtgärdsprogram saknar information om när uppföljning ska ske och vem som är ansvarig för uppföljningen.

Av åtgärdsprogrammet ska enligt skollagen elevens behov av särskilt stöd och hur behovet ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det vidare framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljning respektive utvärdering. Att åtgärdsprogrammen på skolan saknar datum och vem som är ansvarig för utvärdering och uppföljning är en brist. Det är viktigt att utvärdering respektive uppföljning framgår av ett åtgärdsprogram. När dessa uppgifter saknas riskerar uppföljning och utvärdering att inte genomföras på ett systematiskt sätt,

vilket kan leda till att elevens behov av särskilt stöd inte blir tillräckligt tillgodosett.

Beslut om enskild undervisning och anpassad studiegång

Skolinspektionen bedömer att Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan inte lever upp till författningarnas krav vad gäller beslut om enskild undervisning och anpassad studiegång.

Av utredningen framgår att en namngiven elev har enskild undervisning och anpassad studiegång utan att en utredning av elevens behov av särskilt stöd nyligen har genomförts, utan att något beslut om åtgärdsprogram, beslut om enskild undervisning eller om anpassad studiegång har fattats. Rektorn har i intervju bekräftat att rektorn känner till eleven, att olika insatser prövas för eleven, att eleven har ett eget schema med färre timmar och att eleven har enskild undervisning. Rektorn har vidare i intervju uppgett att dokument ska upprättas när rektorn vet vilka som är de bästa insatserna för eleven.

Av skollagen framgår att enskild undervisning och anpassad studiegång är särskilt stöd och att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ges särskilt stöd. Det är visserligen enligt förarbeten till skollagen möjligt att sätta in en åtgärd som en extra anpassning även om åtgärden, skulle den vara mer omfattande eller regelbunden, hade utgjort särskilt stöd. Det har av utredningen inte framgått att åtgärderna enskild undervisning och anpassad studiegång ska ha pågått en kortare period och åtgärderna utgör därmed särskilt stöd. Rektorn borde fattat beslut om såväl enskild undervisning som om anpassad studiegång när det stått klart att åtgärderna inte skulle fortgå under endast en kortare tid. Beslut om enskild undervisning är en ingripande åtgärd då den innebär att eleven får sin undervisning utanför den undervisningsgrupp hen normalt tillhör. Beslut om anpassad studiegång är också en ingripande åtgärd då den kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan möjlighet att söka ett nationellt program på gymnasiet. Att rektorn inte har fattat beslut om enskild undervisning och anpassad studiegång för eleven är därmed en brist. Att åtgärdsprogram utarbetas är bland annat viktigt för att det ska vara tydligt för eleven och elevens vårdnadshavare vad åtgärden innebär och så att vårdnadshavarna har möjlighet att överklaga beslutet.

Studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Mellanstadiet

Elever på mellanstadiet uppger att studieron är varierande. En elev uppger att ibland pratar eleverna jättemycket så att eleven får ont i huvudet. Elever

uppges att det är mellan tre till fem elever i klasserna som upprepat stör på lektionerna. Lärarna säger till elever och ibland får eleverna lämna klassrummet. I vissa klasser är det mycket stökigt mellan lektioner när eleverna är själva i klassrummet. Om läraren går ut ur klassrummet under en lektion för att hämta en bok eller kopiera något börjar eleverna prata och jaga varandra runt i klassrummet och kasta suddgummin.

Lärare på mellanstadiet uppges att det ofta är samma elever som stör, bland annat tre namngivna elever i årskurs 4 och 5. Eleverna stör både för sig själva och för andra elever. Lärarna uppges att rektorn känner till att dessa tre elever återkommande stör i klassrummet eftersom personalen skriver internrapporter om det. Rapporterna går till socialpedagogen, vårdnadshavare kontaktas efter varje rapport och efter tre rapporter kallas vårdnadshavarna till ett fysiskt möte på skolan. Två av de namngivna eleverna har diskuterats på EHT-möte på grund av sitt beteende i klassrummet vilket innebär att eleverna själva inte når kunskapsmålen men också leder till att andra elever inte heller når kunskapsmålen. En lärare bekräftar elevernas uppgifter om att studieron i årskurs 4 är dålig medan två lärare svarar att de inte känner igen att det är så stökigt. Lärare uppges att de nyligen har haft klasskonferens om eleverna i årskurs 6 eftersom vissa av lärarna har haft svårt att få studiero i klassrummet. Det har varit suddgummikrig och elever som talar rätt ut. Lärare namnger fem elever i årskurs 6 som upprepat stör och bekräftar att rektorn känner till att dessa elever upprepat stör i klassrummet.

Representanter för elevhälsan bekräftar att de känner till de fem namngivna eleverna i årskurs 6. Representanterna uppges att det kan vara så att det inte finns några internrapporter på eleverna. De uppges vidare att eleverna vid två tillfällen inte skötte sig och det gjordes en intensiv insats angående det. En av eleverna är dock uppe på rektorsnivå. Representanterna uppges att det inte har startats någon utredning med anledning av att eleverna upprepat stört ordningen.

Av intervju med rektorn framgår vidare att rektorn känner till att tre andra namngivna elever i årskurs 4 upprepat stör ordningen i klassrummet och att skolledningen känner till att det är ordningsstörningar i en av klasserna. Rektorn uppges att hen inte har startat någon utredning med anledning av att de tre eleverna upprepat stör ordningen då eleverna inte är uppe på den nivån av ordningsstörande ännu. Rektorn bekräftar vidare att hen känner till att de fem namngivna eleverna i årskurs 6 upprepat stör ordningen i klassrummet. Rektorn bekräftar också att det är problem med studieron i årskurs 6. Rektorn uppges vidare att vissa elever har diskuterats på EHT-mötet och rektorn har haft möte med socialpedagog och vårdnadshavare avseende eleverna. Rektorn uppges att någon utredning med anledning av att eleverna upprepat har stört ordningen i klassrummet har dock inte startats.

Högstadiet

Elever på högstadiet uppger att studieron är varierande, vissa lektioner är det bra studiero medan på andra kan det bli stökigt. När det är stökigt är det mycket och högljutt prat, elever kan gå runt i klassrummet eller ha suddkrig. På vissa lektioner får eleverna därför inte längre använda suddgummin. I vissa ämnen är det mycket stök på varje lektion och elever går in och ut ur klassrummet. Elever uppger att det är en handfull elever som upprepat stör på lektionerna. De uppger vidare att lärarna följer konsekvenstrappan om en elev stör men inte om alla elever sitter och pratar. Om det blir värre hämtar läraren en socialpedagog som pratar med eleven och då blir det skillnad eftersom den eleven inte kommer tillbaka till lektionen.

Lärare på högstadiet uppger att det finns vissa namngivna klasser där problemen med studieron är större än i andra klasser. I de namngivna klasserna finns det elever som upprepat stör studieron verbalt. Lärarna uppger att det är totalt sex namngivna elever i årskurs 7 och 8 som upprepat stör ordningen i klassrummet. Skolans sociala team har startat andra slags utredningar på två av de namngivna eleverna. I en annan klass är det tre namngivna elever som har tagits upp på klasskonferensen eftersom de återkommande stör i klassrummet. Eleverna pratar, kastar suddgummi, slänger kommentarer till varandra och säger fula ord på andra språk. Lärarna nämner ytterligare en namngiven elev i årskurs 8 som socialpedagogerna arbetar med. Lärarna kan inte bekräfta att rektorn har startat någon utredning med anledning av att eleverna upprepat stör ordningen. Representanterna för elevhälsan uppger att de känner till att tre av de fyra namngivna eleverna i årskurs 7 återkommande stör ordningen i klassrummet. Rektorn uppger att hen känner till att tre av de fyra namngivna eleverna i årskurs 7 samt att ytterligare en annan elev i årskurs 7 upprepat stör ordningen i klassrummet. Rektorn uppger vidare att hen känner till att en av de två namngivna eleverna i årskurs 8 upprepat stör ordningen i klassrummet, och att en utredning avseende elevens ordningsstörande beteende har startats. Representanter för elevhälsan uppger att när elever upprepat stör ordningen i klassrummet arbetar skolan med konsekvenstrappan. Det skrivs internrapporter och vårdnadshavare samt elev kallas till skolan för möte med socialpedagog och biträdande rektorn. Rektorn uppger i intervju att studieron i klassrummen är ett av skolans utvecklingsområden.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. (5 kap. 3 § skollagen)

Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. (5 kap. 9 § skollagen)

Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. (5 kap. 10 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan inte lever upp till författningarnas krav vad gäller studieron.

Av utredningen framgår att elever och lärare har uppgett 14 namngivna elever som går på mellanstadiet eller högstadiet och som upprepat stör ordningen i klassrummet. Det är en elev i årskurs 4, två elever i årskurs 5, fem elever i årskurs 6, fyra elever i årskurs 7 och två elever i årskurs 8. Av utredningen framgår vidare att rektorn känner till att 13 namngivna elever upprepat stör ordningen och att skolan har för vissa av eleverna vidtagit vissa åtgärder. Det har dock framkommit att rektorn inte har startat, förutom för en av eleverna, några utredningar av orsakerna till att dessa elever stör ordningen vid upprepade tillfällen.

Av skollagen framgår att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen ska rektorn se till att saken utreds för att sedan utifrån utredningen vidta åtgärder för att få eleven att ändra sitt beteende. Skolinspektionen konstaterar att det finns 12 elever på skolan som vid upprepade tillfällen stör ordningen och som rektorn har kännedom om, men som rektorn inte har startat någon utredning utifrån elevernas ordningsstörande beteende. Det är viktigt att skolan startar utredningar om ordningsstörande beteende. Detta för att utreda orsaken till beteendet och sätta in åtgärder för att elevens beteende ska upphöra. Att rektorn inte har startat någon utredning och inte utrett orsaken till varför elever upprepat stör ordningen är därmed en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller extra anpassningar, särskilt stöd och studiero. Det finns därför skäl att förelägga Västerås kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Kunskapsområdet sexualitet, samtycke, relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med elever, lärare, representanter för elevhälsan samt rektorn framgår följande. Elever uppger att de har pratat om sexualitet när de har läst en bok, inom samhällskunskap och biologi. Elever uppger vidare att de har pratat om samtycke när de har arbetat med materialet "Stopp min kropp", inom svenska och svenska som andraspråk inom projektet "Kärlek och demokrati" och när de tittade på serien "Klassen" samt inom biologin. Elever uppger därutöver att de har pratat om hedersrelaterat våld och förtryck inom ramen för bland annat "Mentorer i våldsprevention", med skolans sociala team, inom svenska genom att läsa boken "Din syster måste dö" och inom samhällskunskap där eleverna fick lära sig att det inte är tillåtet för vuxna att slå barn eller varandra och att den som gör det kan få fängelse. Lärare uppger att skolan har ett årshjul där "Stopp min kropp", "Bara vara vänner" och "Mentorer i våldsprevention" ingår. Därutöver behandlas kunskapsområdena när de diskuterar nyheter med elever eller hör från elever att något diskuteras på sociala medier. Lärarna uppger att kuratorn besöker eleverna på mellanstadiet vid flera tillfällen för att prata om hedersrelaterat våld och förtryck. Lärare uppger vidare att kunskapsområdena behandlas på högstadiet genom att eleverna i årskurs 7 får prata mycket om HBTQ-frågor där också religionsfrihet kommer in. Lärare uppger att även i engelska kan frågor uppkomma från elever som gör att de behandlar kunskapsområdena. Representanter för elevhälsan uppger att de ger värdegrundslektioner utifrån årshjulet, som behandlar relationer, samtycke, våld och HBTQ. Elevhälsan har lektioner i ämnesområdena i årskurs 4 till 9, därutöver håller några föreläsningar i årskurs 6. Elevhälsan håller också föreläsningar för personalen om personalens skyldighet att göra orosanmälan och om hedersproblematik. Av intervju med rektorn framgår att rektorn och biträdande rektorn planerar arbetet med kunskapsområdena tillsammans men det operativa arbetet är delegerat till biträdande rektorn.

Rättslig reglering

Av läroplanen för grundskolan framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om området sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. (Förordning (SKOLFS 2010:47) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, herefter Lgr22, 2.2 Kunskaper)

Av läroplanen för grundskolan framgår också att rektorn har ett särskilt ansvar för att kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande under utbildningen. (Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att Västerås kommuns verksamhet vid Pettersbergsskolan uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Erica Underwood

Beslutsfattare
Signerat av: Erica Underwood

X Sandra Thobaben

Föredragande
Signerat av: Sandra Thobaben